

Vysloužilová, E. – Flídrová, H. – Machalová, M. – Východilová, Z.: Cvičebnice překlada pro rusisty I. Politika – Ekonomika. Univerzita Palackého, Olomouc 2002, 291 s.

Předkládaná cvičebnice je prvním vydáním nové verze textu pro výuku překlada-telských disciplín na olomoucké filozofické fakultě. Je určena posluchačům ruštiny bakalářského i magisterského studia, které není zaměřeno na přípravu překladatelů a tlumočnicků a kde translátologické disciplíny slouží pouze k položení funkčně zdůvodněných základů překlada-telských a tlumočnických dovedností, k nácvi-ku dovedností oboustranného překlada, jakož i k osvojení základních teoretických poznatků, které jsou obsaženy v úvodní teoretické kapitole a aplikovány do praxe v jednotlivých tématech cvičebnice. Výběr zařazených témat byl dán studijním profilem orientovaným na společensko-politickou, sociálně-právní, ekonomickou a turistickou sféru.

Po krátké předmluvě (s. 3–5) následuje přehledný obsah se seznamem zkratk po-uzitých v publikaci (s. 7–8). Dále je to stručný translátologický úvod (s. 9–20) s teoretickými výklady k vědě o překlada a s vysvětlením základních pojmů jako: translátologie, teorie překlada; objasněny jsou jednotlivé druhy překlada. Čtenář se zde také seznamuje s nejrůznějšími definicemi překlada. Vymezeny jsou zde fáze překlada-telovy práce a základní překladaové jednotky v jednotlivých konkrétních překladaových situacích. Vzhledem k tomu, že činnost každého překladaatele by měla vždy provázet snaha o dosažení maximální míry ekvivalence a adekvátnosti překlada, dochází proto k tzv. překladaové transformaci, při níž se vytvářejí komunikativně rovnocenné, ekviva-lentní jednotky v jazyce překlada. V práci je podána zjednodušená klasifikace překlada-dové transformace. Objasňují se rozdíly mezi překladaem a tlumočením. Práce tlumoč-níků a překladaatelů má společné problémy, které vyplývají z rozdílnosti dvou jazyků – výchozího a cílového, dále pak technické, psychologické a jiné obtíže při dešifrování výchozího textu a přenosu sdělení do jiného jazyka. Jádrem lingvistické problematiky spočívá bezpochyby v tom, co oba jazyky, které se na překlada podílejí, mají společ-ného a co je odlišuje. Toto srovnávací bádání bylo dvojí tendencí moderní lingvistiky přivedeno na vyšší úroveň: na jedné straně byly zjišťovány jazykové univerzálie (tj. všem jazykům společné prvky), na druhé straně se zkoumalo, jak specifické rysy jazykového systému formují u mluvčích, kteří těchto jazyků užívají, jejich „vidění světa“. Za nejpodstatnější hledisko v teorii a praxi překlada se považuje hledisko funkční, které zkoumá, jaké sdělovací funkce mají jednotlivé jazykové prvky a které sdělovací prostředky ve vlastním jazyce mohou plnit stejnou funkci.

Dalšími částmi posuzované cvičebnice jsou dvě rozsáhlé, prakticky zaměřené kapitoly – *Политика* (s. 21–170), *Экономика* (s. 171–290), které se dělí na dílčí té-mata (*Политика: Государственный строй – Парламент, Выборы, Визиты – Переговоры – Договоры, Международные отношения; Экономика: Общие вопросы экономики, Банки – Финансы, Внутренняя и внешняя политика*). Každé dílčí téma tvoří čtyři oddíly: abecední přehled slovní zásoby, rusko-českou část zaměřenou na procvičování překlada z ruštiny do češtiny, česko-ruskou část určenou k nácvi-ku překladaání z češtiny do ruštiny a poslední část – kontrolní, v níž se shmu-jí a upevňují procvičované jevy daného tematického celku. Práci uzavírá seznam po-uzitých

literatury, na niž se autoři opírali, dále seznam excerpovaných novin a časopisů za léta 2000–2001 a internetové adresy (s. 291).

Z hlediska didaktického třeba upozornit na základní principy, které autoři staví do popředí, a sice princip postupného narůstání obtíží, uplatnění mateřštiny a různých pragmatických složek při uskutečňování komunikace. Jde v podstatě o zásady, které zohledňuje současná didaktika vyučování cizím jazykům. Slovní zásoba v každé lekci se váže na současný textový materiál. Autoři akcentují procvičování překladu na ukázkách, které zachycují aktuální ruské a české realie. Práce s úvodními texty – ruskými i českými – je metodicky rozdělena do několika fází – po přípravných cvičeních následuje kontrola pochopení základní informace, lexikálně-gramatická cvičení a posléze textová část (překlad textu a jeho jazykový rozbor). Průběžně (podle potřeby) je vkládán stručný a přehledný gramatický komentář, který upozorňuje na typické mluvnické jevy v rusko-českém a česko-ruském porovnávacím plánu.

Kladně nutno ocenit zejména aktuální jazykový materiál, který je ve cvičebnici uveden. K tomuto účelu byl využit současný ruský i český tisk. Bylo tak dosaženo toho, že cvičebnice obsahuje soudobou slovní zásobu a texty odpovídají stávající politické a hospodářské situaci.

Autoři reagují v předkládané cvičebnici na výrazné změny ve společensko-politické a ekonomické situaci, k nimž došlo v průběhu posledních zhruba deseti let, a to jak v Rusku, tak i u nás. Uvědomují si nutnost vydání nových studijních materiálů, které by seznámily jejich studenty jednak s novou společenskou realitou, jednak s vývojem jazyka v současnosti.

Posuzovaná publikace bude užitečnou a potřebnou studijní pomůckou pro posluchače překladatelství při osvojování základních překladatelských dovedností, a to na textech z publicistiky a odborného stylu. Sestavil ji tým zkušených vysokoškolských učitelů-rusistů z pracoviště, kde překladatelská orientace je již řadu let jednou z hlavních priorit zaměření studia.

Aleš Brandner